

ԱՐՍԵՆ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Արսեն Կազարյան

Վեհացում դեպի Մհեր

«ЛитРес: Самиздат»

1989

Կազարյան Ա. Ս.

Վեհացում դեպի Մհեր / Ա. Ս. Կազարյան — «ԼիտРес: Самиздат», 1989

Հեղինակը՝ Արևեն Ղազարյանը անպայման բանաստեղծ է՝ իր ինքնատիպ մտածողությամբ ու տրամաբանված եզրահանգումներով, երևույթները յուրատեսակ մեկնաբանելու թարմությամբ: <<Վեհացում դեպի Մհեր>> պոեմում նարեկացիական շունչ կա, Աստծո առաջ մարդկային գաղտնիքներն ու արարքները վերլուծելու հանդգնություն: Արտանց պիտի ողջունել երիտասարդ հեղինակին և հույս հայտնել, որ նա անկասկած ապագայում կդառնա մեր պոեզիայի առաջնակարգ բանաստեղծներից մեկը: Սուրեն Մուրադյան

© Կազարյան Ա. Ս., 1989

© ЛитРес: Самиздат, 1989

Содержание

Մաս I.	6
Конец ознакомительного фрагмента.	18

**Եպիրում եւ
Դավիթին և Դիանային**

Մաս Ա

1

Չո՞ր են խոսքերը ...
օ՛հ, միտք իմ, կանգնի՛ր,
մի նետվիր առաջ, դու դեռ մարտում չես,
խոսքերն էլ արժիճ չեն՝ ձուլվելու համար,
ժամը չի եկել, պտուղն հասած չէ:
Հզոր ժայթքումով ճեղքելով կեղևն
ցասումը սառում ու խոսք է դառնում,
բայց ուզում եմ ես, որ շառաշելով՝
նա անվերջ հոսի:

Վանքերի դողանջը չի լոռում երբեք,
ողբալով նրանց, ովքեր դեռ երեկ ...
Օ՛հ, ո՞չ, քող քարերը, քարերը խոսեն ...
և խոսում են նրանք լոությամբ մոայլ:
Քարեր հարազատ, ո՞ր մեղքի համար
հայրենիքը մեր դարձրին դժոխք,
խաչեցին հավատը, իսկ մարդուն,
Մարդո՞ւն ...
Ո՞ր մեղքի համար:
Քարեր հարազատ, լոությամբ ձեր սուրբ
տվեցիք դուք մեզ միսիթարություն,
հասկացաք դուք մեզ, ցավեցիք դուք մեզ,
չեղաք անտարբեր մարդկության նման,
և համոզեցիք՝ սրտերը մարդկանց
քար չեն, այլ սառույց, սառն ու սպիտակ:

2

Անծա՛յր անապատ,
լերդացած արյան կտորները սև,
քարերի նման փովեցին գետնին,
դարձնելով երկիրը մեր մեծ գերեզման,
ու երկինքն ապշած քարացավ առմիջս:

3

Գժվելով ցավից, ծաղրանքից վայրի,
վախից, ամոթից ու ստորացումից,
մի ազգ, մի ամբողջ ազգ էր կոտորվում,
հոշոտվում էր ողջ աշխարհի առջև:
Կանչում էին նրանք և հոյսերն անհույս
ուղղում էին նրանք միմիայն Աստծուն,
և ձայները նրանց արնաքամ երկրում

տարածվում էին դոդանջի նման:
Մանուկներն անուժ և կանայք անգոր,
վանքերում այրվող սերունդներն արու
աղաչանքներով դիմեցին Աստծուն,
բայց խոլ էր Աստված:
Մարդիկ խենթացած՝ մահ էին փնտրում,
մահն էր հանգրվան գեհենից ահեղ,
և մահին խոնարի իրենց խկ ձեռքով
նրան էին հանձնում միակ երեխուն:
Օ՛հ, աշխարհ մարդկանց,
արնոտ, արնածոր,
գուհիկ, անաստված, լպիրշ, բութ էակ:
Ճուսահատ մեր ձայնն ականջին քո մեծ
չհասավ երբեք, լոկ մեզ խլացրեց:

Արցունքները իմ միացնեմ ես նրանց
արցունքի գետին,
որ լցվում է լուտ
ծովը մարդկության:
Տեսնողները այն Դանքե շդառան՝
լոեցին նրանք,
կլուն և ես:

4

Անցնում են դարերը,
վազում են դարերը,
ցավի, դավերի, մտքի, տանջանքի,
կսկիծի, սիրո, հիասքափության,
ցանկությունների, կովի, հավատքի,
շերմության, վեհի, փառասիրության,
մթի ու լույսի, չարի ու հույսի:
Անցնում են դարերը,
մեր դարն էլ կանցնի՝
միանալով նրանց:

Վերջ Ա. մասի

Մաս
Բ

1

Անմարդ անապատը փոված էր անծայր,
ձգվելով անհոյս միջև հորիզոն,
վերից գորշագույն տարածք էր իշնուն,
անամպ, անարև գորշագույն տարածք:
Մի երգ էր հնչում վշտոտ, դողդոշոն,
քարերին նստած սևուկ Տիրամոր:

Եվ սուրբ, և վշտոտ, և հավերժ ջահել,
որ սպանված որդու սև սուզն էր տանում:
Ոտքերը արնոտ քարերին դրած
դանդաղ ճոճվելով երգում էր տխոր,
աշքերը հառած մի անտես հեռու
նա սուզվում էր իր մտքով այդ հեռուն:
Կանգ էր առել ժամանակն ասես,
և հավերժ ջահել մարմինը կնոշ,
նրբագեղ, ճկուն և աստվածային
քարին էր հենված,
իսկ մազերը սև
ուսերին, կրծքին փողում էին լուս:
Ծրթունքները գունատ շարժվում էին նուրբ
և ձայնը վշտոտ՝ ալիքի նման
շուրջն էր տարածվում:
Երգը բնության, երգը Տիրամոր,
միացած իրար մի վշտով անհուն,
դառնում էին մեծ, երկրային մի Վիշտ:

Օ՛հ, սուրբ Մարիամ:

Վիշտը մարդկության ծանր քարի պես
բռ սրտում կանգնեց:

2

Եվ մութն էր պատում ասես ամեն ինչ,
ծանր լուրջունը իշնում էր դանդաղ,
պատերը խոնավ՝ աշխարհից կտրող,
շունչն էին փշում՝ մոայլ և անձայն:
Պատերը մենոնդ զգացումների պես
մի մոմի լույսի կարոտ էին զգում,
թեթև շոյանքի և մի այլ խոսքի,
որ սև մենության շղարշը քաշեր:

3

Մի հայ էր կանգնած մեծ խաչի առջև՝
աղոթում էր լուս:
Եվ մտքերը նրա տրոփուն, անողոք,
ինչպես բորբոքված լեփ-լեցուն անդունդ,
խեղդելով թշվառ աղոթքը անձայն,
ելնում էին վեր,
և հառաշը նրանց,
ձեռքերի նման չորացած և սև,
որ ճահճի միջից ձգվում են լարված,
ահոելի ուժով նետվում էր երկինք:
Եվ կայծակնահար երկինքն Աստծոն
անձար, անիմաստ հառում էր նրանց:

Խոհճուկ քարոզները Աստծո նվիրած
մի պայծառ հանդես արտաքերեցին,
և հրաբուխ դառած այդ հայի հոգին
ժայթքում էր մի ցավ, անաստվա՛ծ մի ցավ,
որն իշխում էր նրա մտքերին բոլոր
և արյունը նրա մակարդում նրա մեջ:
Մեծ խաչի առաջ, սև խաչի առաջ
աղոթում էր նա աստծուն անխմաստ,
պաղատված հոգին արցունք դարձնելով:

4

Ես երբ, կարծես, ոչ մի փրկություն չկար,
երբ մութն էր պատել, ասես, ամեն ինչ,
հոյսի մոմերն էլ վառվեցին խապառ,
վանքերն էլ այրվող դառան գերեզման,
երբ արդեն Ոչինչ օգնել չէր կարող,
այնժամ արքնացավ առնական մի ուժ,
և երկինքն Աստծոն
արնաքամ եղած
երկունքում դաժան
մի հերոս ծնեց,
կայծակ մի հսկա,
որն ելավ վայրագ ոհմակների դեմ
և թրով իր սուրբ մահի դեմ կանգնեց:

Օ՛հ, Մհե՛ր,
զինվոր
դու արդարության,
դու անհաղթ մի ուժ,
դու անմահ հավերժ:
Լոյսի սիրահար,
արևի աստված,
Օ՛հ, Մհե՛ր, փրկիչ,
փա՛ռք քեզ հավիտյան:

Վերջ Բ մասի

Մաս
Գ

1

Անարդարության ծաղիկները սև
մեր հոյսի ցանած դաշտում աճեցին,
իսկ երկինքը,
երկինքը անզգա, անտարբեր
նայեց մեր հոսող արյան գետերին,
անզգա, անտարբեր հառեց տանջանքին

անմարդկային և անբնական,
անզգա, անտարքեր հառեց մեր ողբին
և մեր երեսին՝ ուղղված դեպի վեր:
Ո՞վ էր նա, որ իր անաստված ձեռքով,
այս ժողովրդին սև խաչը նետեց,
ո՞վ էր նա, որ իր անաստված ձեռքով
ժողովրդին այս դարձրեց նոր Քրիստո:

2

Ողբերգական մի պատմություն,
անցավ, գնաց և մոռացվեց:
Բայց նորից երկինք ես հայացք ուղղում՝
գտնելու համար մի արդարություն,
և ժայռերն են շուրջո՞ւ երկնքին հառած,
լուս և մոայլ Աստծուն անիծում:

3

Եվ ու՞ր է Մհերը՝
ո՞ր է ուժը այն,
անարդարությանը չհանակերպվող:
Տանջվելով անվերջ աշխարհի շարից,
ողջ ցավը մարդկանց իր մեջ ներառած
նա դարձավ զոհը ներքին պայքարի,
և Ազուավաքար ինքն իրեն մտցրեց:

4

Եվ Ո՞վ կլինի այն մեկը, որ փրկի
աշխարհը այս նրա կուտակված մեղքից,
ո՞վ կլինի այն մեկը, որ վերցնի
իր վրա ամբողջ այս ցավը աշխարհի,
ո՞վ՝ որ ձեռքից բռնած՝ ողջ մարդկությանը
իր ետևից կարողանա տանել
ու խաչվելուց կարողանա ներել
անզամ իրեն անզութ տանջողներին,
ո՞վ՝ որ Աստծո անունը շուրթերին
դեպի երկինք կարողանա ելնել
և խաչն իր մինչ վերջին բռպեն տանել:

5

Բայց երկնքի արգանդն
արնաքամ եղած՝
Էլ երբեք, երբեք
հերոս շծնեց:

6

Իսկ այնժամ...
Այնժամ մեր արյան վրա
մի դաշինք կնքվեց.
այն էլ ի՞նչ դաշինք՝
□Մեծ եղբայրության□:
Օ՛հ, Աստված,
Աստված,
թե Մհեր լինեի,
թե ուժու պատեր,
թե խոսքեր լինեին,
թե լիներ մի ճար... .

Անձրև էր գալիս...
և կայծակն արնոտ հետքեր էր թողնում
ամպոտ երկնքի այլայլված դեմքին:
Անձրև էր գալիս...
գալիս էր դանդաղ... .

և օրը հաջորդ
արևը ելավ ժպիտի նման՝
ամբողջ աշխարհի անտարքերության
մարմնավորացում:

Այդքանից հետո
չպիտի' ելներ:

Վերջ Գ մասի

Մաս **Գ**

1

Աշխ, ուղեղն ինչպես դիմանա ցալին,
աշխ, տանջանք անվերջ, հիշողության ճիշ:
Արևներ ելան, բայց շողերը նրանց
լույս չտվեցին մեր հյուծված հոգուն:
Մթին էր մնում մի ամբողջ երկիր,
արևի երկրում մի շող լույս չկար:

2

Եվ երբ այրված ոսկորների նման
թափված՝ անապատով անծայր,
հոյսերը դառան,
և լուսության մեջ, ուժասպան եղած
հոգին տապալվեց,
և կյանքի հաճույքը իր շոր դառնությամբ

քեզ նայեց մոայլ,
և մարդիկ բոլոր քեզանից թարսված՝
թշնամի դառան,
և սեր, և ընկեր դավաճանության
պսակներ ստացան:
Երբ զգում ես, որ դու աշխարհում այս մեծ
մենա՞կ ես, մենա՞կ...
և մեկը չկա, ում վրա հույս դնես:
Այդժամ աննկատ մոտենում է մի ստվեր՝
ճշմարտությունը իրական կյանքի,
աշքերիդ մեջ է մոտիկից նայում,
դառը հաճույքով իր մարմինը հրեշ
տարբեր կողմերից քեզ է ցուցադրում,
և ցանկանում է այդ գարշ մսերով
գրավել, գայթակղել և իր մեջ քաշել:
Զգվանքից մի դող Է անցնում մարմնով,
փորձում ես փախչել, ետ քաշվել նրանից,
բայց նա լայնանում, օղակ է դառնում
և քեզ իր անմաշկ մարմնով դիպչում:
Օ՛հ, գարշա՞նք, գարշա՞նք,
Oh, թշվան հոգի,
Ճեղքվածքում կյանքի մնացիր ճզմված,
ով աշքեր ունի, նա տեսնում է միշտ,
ով զգացում ունի,
նրանն է աշխարհի
վիշտն ու ցավն ամբողջ:
Օ՛հ, Աստվա՛ծ, Աստվա՛ծ,
անսահման այս վիշտն
անցնում է բռնի մեր կյանքի միշով:
Անհույս ժամերին ինչքա՞ն էիր դու
նախանձում նրանց՝ ով զգացում չունի,
և առավե՛լ նրանց, ով փուշ է միշից,
անհոգի, անդարդ, ուրախ և դատարկ:

3

Քո բնավորությունը, որ նետում է քեզ
զբաղմունքից զբաղմունք,
մարդուց դեպի մարդ
և երկրից երկիր՝
անբավարարություն,
անդադար փնտրում
և հավերժ, հավերժ
հիասքափություն:

4

Մի բան չունեցած՝ կորցնում ես միայն,
տալիս ես, վատնում, ցարուցրիվ անում:

Ետ չնայելով, քայլում ես առաջ,
կարծես թե վերջիդ քայլերն ես անում:
Զգում ես ստից, կեղծիքից, դիրքից,
զգում ես, զգում, թրում, հեռանում,
կյանքը լի քո մեջ, ցամաք ես թվում,
բախտն էլ ի՞նչ է որ՝
փախչում է քեզնից:
Այս, բախտն ի՞նչ է որ.
մի ստոր ծաղրածու,
մի սև խաղաքութք,
մի էժան պոռնիկ:
Սիրում է նա սուտ,
սիրում է կեղծ փայլ,
սիրում է ամեն անարդարություն:

5

Բորբոքված ստից զգացումները քո,
բուն իմաստությունն են ականա բացում
անվայել մտքով մերկացնում են նրան,
որն իրեն կյանքի գաղտնիք է կոչում,
և այդ հաճույքից լրբացած հանկարծ՝
պարի մեջ անխոհ, նա տրվում է քեզ,
որ դու էլ նրա պես անվայել բացվես,
այս, ճանաշելով ինքդ քեզ նրա մեջ:

6

Եվ կրկնվում է պատմությունը հին,
դու նորից հագեցած ես քո անցյալից
ու ներկայից,
դու դարձալ անզսպելի ցանկություն ես զգում
պատոել շղթայած կապերը բոլոր,
թողնել ամենքին
և տրվել հոգով անհայտությանը:

7

Եվ դու լքում ես այդ ամենը՝
արդեն ատելի դարձած,
դու հավաքում ես ամենաանհրաժեշտ իրերը
և բախելով անցյալի դուռը,
ուղղում ես քայլերդ դեպի մութ ապագա:

8

Բայց անցյալդ քեզ հանգիստ չի թողնի,
ուր էլ որ փախչես,
աշխարհի որ ծայրն էլ նետվես,

նա ստվերիդ նման կհետևի քեզ
և իր սուր հիշողության ատամները
կխրի ուղեղիդ բժիշների մեջ:
Ինչպես որդ, նա մանր, մանր կլրծի հոգիդ,
տառապանքներդ խառնելով իրար,
նայելով աշքերիդ խորքը
և հենվելով քո բաց զգացումների վրա:

9

ԱՇԽ, իմ բարեկամ,
վերջապես մեն-մենակ ենք:
Դե նայիր հիմա իմ աշքերի մեջ
և շոայլիր թախիծդ ամբողջ:
Դու միայնա՞կ ես այս բազմության մեջ,
դու օտա՞ր ես նրանց
և անհասկանալի՝,
դու հեռանում ես նրանցից
և ազատ շունչ քաշո՞մ ...
Ես դա գիտեմ, պետք չէ պատմել,
դա մատնում է քո առաջին իսկ հայացքը:
Պետք չէ, բարեկամ.
հոգու գեղեցկությունը, պարզվում է, պետք չէ:
Դու միշտ կմնաս օտար և լրված,
դու կտառապես, կանիծես հոգիդ,
թախիծդ կայրե քեզ իր դառը թույնով,
մահդ կցանկա յուրաքանչյուր որ,
մի օր կդառնաս դու համայն քշնամի,
ինքդ քեզ կատես,
և աշխարհն ամբողջ
կդառնա մեծ քես մի ողբերգության՝
քո ողբերգության:
Հիասթափությունը օրենք դարձնելով՝
կյանքդ քարշ կտաս դեպի գերեզման
և համայնքն ամբողջ կզոռա քեզ՝
<<Մա՛հ>>:
Այստեղ ապրելու իրավունք չունես,
շատ ես դու մաքուր այս կյանքի համար:

10

Եվ ամբո՞խը այդ՝
նա կին է անշուշտ.
լկտի, շողոքորթ,
առնաքաղձ մի կին,
դատարկ, փառապաշտ,
ծույլ և հեշտամոլ:

11

Իսկ դու խելքո՞վ էիր ուզում
նրան հրապուրել,
թ՞ե խոսքով արդար,
թ՞ե զգացմունքներով:
Միամիշտ մանուկ, ոյութված աննկատ
նրա տեսքով ներկված,
նրա ձայնով ձևված,
իրոք, կատարյալ դերասանությամբ:

12

Բաց, լուսավորված քեմի վրա
անցնում է կյանքի ողբերգության ներկայացումը.
ոչ մի հանդիսություն և շքեղություն,
շատ պարզ, հասարակ,
ինչպես և մյուսներինը,
առանց ծափահարության,
արագ, շատ արագ
անցնում են տեսարանները
քո անմիտ կյանքի:

13

Այնժամ հասկանում ես՝
կյանքում այս դաժան
դու չես ունենա երազած ոչ մի բան,
ամեն ինչ կխոսվ կտրվի միմիայն,
ամեն ինչ կանցնի հապճեպ, շա՞տ արագ:
Մի վայրկյան էլ սիրել դու ուրախ կլինես,
մի վայրկյան էլ ժպտալ ամեն օր դու կուզես,
մի վայրկյան, ա՛խ, մի պահ, կցանկաս մոռացում
այսօրվա մի վայրկյան քեզ սիրող չոր գրկում,
այսօրվա էզի հետ կխոսես դու սիրուց,
քնքության չոր խոսքեր կպոկես նրա քերնից
և սիրտդ դու նրան կպարզես հենց այնպես,
որ նա էլ ստանա մի վայրկյան մոռացում:
Եվ գինուն մի վայրկյան կհանձնես քեզ տխուր
և գործով կփորձես մի վայրկյան քեզ խեղդել,
մի վայրկյան կփորձես դու մաքուր երազել,
որ նորից արթնանսս դառնության մեջ անհուն:

14

Ուզում էիր դու ճկուալով պոկել
կյանքից մի կտոր քեզ հասնող բարիք.
միարձում էիր եղունգները քո
պարեխների մեջ քեզ շրջապատող:
Բայց տանջանքը քո օր օրի տևող

չէր քերում մի քիչ, գոնե ձևական,
գոնե հոյս տվող հաջողության շող:
Իսկ մեկ-մեկ հասցեն երևի կորցրած
մի կտոր բարիք էր ձեռքդ ընկնում,
ապշեցնում էր քեզ, և հոգնած հոգով.
միզուցե անգամ շիավատալով,
դու հիասթափված՝ թողնում էիր այս
և գնում դարձյալ ուղիով սովոր:

15

Թող այդպե՞ս լինի:
Չըստացվե՞ց, դե ինչ.
դա էր բախտը քո:
Չնայած մեկ-մեկ անիծում ես նրան,
անհաջողության գրկում լաց լինում
և ատելության առարկա դարձնում
ինքդ քեզ,
դե ինչ՝ դա էր բախտը քո:

Միզուցե ոմանք շատ հանգիստ հասան
քո այդքան տենչած մեծ նպատակին,
միզուցե ոմանց սիրեցին նրանք,
որոնց տվեցիր զգացումները քո.
ոմանք ապրեցին այն կյանքով, որ քեզ
անհասանելի այդպես էլ մնաց.
ոմանք այն տեսան՝ ինչ դու ցանկացար,
ոմանք տիրեցին քեզ տրվող բարուն:

16

Եվ ինչ ձեռք քերիր փոխարեն դրա՝
գորտին բնորոշ սառնասրտություն,
թե հրեշտակային միամտություն,
թե նմուշային մտածելակերպ,
մի պաշար դատարկ գիտությունների՝
և մերժում բոլոր ցանկությունների՝,
թե անտես, անզութ քեզ ստրկացնող կամք
և անհուն, անշափ հիասթափություն:
Եվ եթե լինեն դու մի քիչ անկեղծ,
պետք է, որ ինքդ աշքերդ բացես
տեսնելու համար, որ կյանքի մարտում
դու, ցավոր սրտի, պարտվեցիր արդեն:

17

Բայց դո՛ւ, կթողնեի՞ր աշխարհն այսօր
և կհեռանայի՞ր մի անլուս հեռու,
լքել – թողնելով ամեն ինչ այստեղ,

ուր մենակ եղար դու ամբողջ կյանքում,
և շափոսալով ոչ մի բան այստեղ,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочтите эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.